

MARCO PIZZUTI

**ALEGERI ALIMENTARE
NEINSPIRATE**

de la alimente de distrugere în masă
la o nouă conștiință agroalimentară

Traducere din limba italiană de
Marina Elena Loghin

Editura Seneca

CUPRINS

Introducere. Suntem ceea ce mâncăm	13
I. Lobby și control al pieței alimentare	
Eticheta nu e suficientă	17
Cine face cercetarea științifică a produselor destinate pieței alimentare?	18
Conduita scandaloasă a industriei.....	19
Știința privată a industriei	22
Sunt imparțiali cei care controlează ce mâncăm?	23
Cercetările științifice universitare	27
Mitul evaluărilor <i>inter pares</i> (peer review)	28
„Funding effect“ și soluția „enigmei“ cercetărilor științifice discordante	29
Legislație pro-lobby	30
DDT-ul, o istorie voit uitată	31
Plumbul e sigur! Pe cuvântul de onoare al lui Thomas Midgley	37
II. Pesticidele	
Limitele maxime ale reziduurilor (LRM)	44
Côntaminarea globală	45
Pesticidele în apele italiene	45
Epidemia de infertilitate masculină	46
Cei mai expuși	47

Putem avea încredere în producători? Adevărata față a pesticidelor „verzi“ Monsanto	48
Agentul Portocaliu – pesticid sau armă chimică?	51
Masacrul albinelor	53
Reziduuri de pesticide și în spaghete: iată mărcile!	55
Cum să alegem fructele și legumele	58
Fructe italienești și străine: diferite regimuri de toleranță la pesticide	62
Pesticide în somonul industrial	64
Vin cu pesticide	66
Daune produse de pesticide și de monoculturile industriale de-a lungul deceniilor	67
Pesticidele chiar sunt indispensabile?	68

III. Invazia hranei OMG

Genomul „forțat“ al OMG-urilor	79
Promisiunile OMG-urilor	79
Echivalarea OMG-urilor cu hrana naturală	81
De la contaminarea orizontală naturală la tehnologia ADN-ului recombinant	84
Hrana modificată genetic de radiații	86
Tehnici de inserție și impredictibilitate a rezultatului	88
Transgenele hranei OMG	90
Aceleași proteine, dar expresie genică diversă	91
Efectele asupra sănătății? O ruletă rusească	92
Outcrossing și „contaminare orizontală“ a culturilor MG (modificate genetic)	97
Culturile MG care autoproduc substanțe pesticide	98
Glifosatul culturilor MG Roundup Ready	100
Culturile MG Bt sunt atât de sigure cum se spune?	100
Cultivarea și recoltarea culturilor MG Bt	101
Cazul Glöckner	104
Medicamentele MG	110
Cercetările mușamalizate	111

Celelalte studii incomode despre care nu vorbește nimeni	116
„Producția mai mare garantată“ de OMG-uri și sinuciderea a 250 000 de agricultori	121
OMG în Africa de Sud	127
Au fost create OMG-urile pentru eradicarea foametei în lume?	129
OMG și în produsele pentru copii	132
TTIP, liberalizarea OMG-urilor și instituirea tribunalelor private	133
De la Acordul de la Marrakech la cluburile de filieră	136
Adevăratul scop al hranei OMG brevetate	138
OMG în Italia	139
Utilizarea perversă a tehnologiei OMG	141

IV. Înșelăciunile din industria alimentară

Codurile alfanumerice de pe etichete	148
Coloranții	153
Emulsionanți de evitat	162
Conservanții	163
Potențatori de aromă	165
Acidul fosforic, E338	168
Acrilamida, otrava fără etichetă	168
Grăsimile hidrogenate	171
Uleiul de palmier	172

V. Îndulcitorii industriali

Adevărata poveste a aspartamului, E951	179
Obiecțiile FDA și EFSA privitor la cercetările Institutului Ramazzini	182
Cele două măsuri ale industriei și ale agențiilor de control	185
Aspartamul în viziunea EFSA	190
Câteva cuvinte despre ceilalți îndulcitori industriali de uz comun	190

VI. Alimente cu risc sporit

Făină rafinată <i>versus</i> făină integrală	145
Fitații și drojdia naturală	147
Pâinea integrală falsă	198
Nutella, iată ce conține!	198
Coca-Cola? Nu, mulțumesc!	201
Decizia istorică a IARC: carnea roșie prelucrată este cancerigenă ca azbestul	206
McDonald's, 100% <i>carne de vită!</i>	207
Secretul Chicken McNuggets	207
Hrana-gunoi ignorată până și de mușegaiuri și insecte	210
Carnea umflată	212
Pește cu mercur	212
Cum facem cumpărăturile	213

VII. Hrană iradiată și perturbatori endocrini

Iradieră alimentelor	217
Perturbatorii endocrini ai recipientelor alimentare	222
Precedentul istoric al distilbenului	228

VIII. Hrana este cel mai bun medicament

Alimentația bate genele	233
Nutrigenomica, nouă armă împotriva îmbătrânirii, a pierderii vitalității și a bolilor	235
Dieta „preindustrială“	237
Longevitate și bunăstare de la ulei de măsline extravirgin, broccoli și ceapă	243
Secretul populației Hunza	243
Superalimentele	245
Hrana este farmacia noastră naturală	252
Opinia capetelor luminate din afara corului	257
Cercetările profesorului T. Colin Campbell	260
Clișeele medicinei oficiale despre alimentație	262
Cele 10 recomandări ale Fondului Mondial pentru Cercetarea Cancerului	267

Respect p	Pentru fiecare specie, hrana potrivită	269
	Musculatura și prestațiile fizice ale vegetarienilor	270
	Rudele noastre cele mai apropiate	271

IX. Spre o nouă industrie agroalimentară

	Lanțul alimentar depinde de ambient	275
	Dezastrul ambiental numit „al șaptelea continent“	276
	Acea lume aparte a crescătorilor intensive	278
	Impactul ambiental	279
	Carnea lagărelor de animale	282
	Să mori puțin câte puțin	287
	Carne industrială, coloana portantă a fast-foodurilor	292
	Încredere în McDonald's?!	292
	Fast-foodurile? O amenințare pentru sănătatea publică!	294
	Hrană studiată la planșetă pentru a crea dependență	298
	Totul face rău, mănânc ce mi se năzare!	299
	Alegerile consumatorilor pot schimba cu adevărat lumea	301
	Revoluția biologică deja a început	304
	Note	309
	Despre autor	380

I

**LOBBY ȘI CONTROL
AL PIEȚEI ALIMENTARE**

Eticheta nu e suficientă

Cu cât trece timpul, cu atât crește numărul persoanelor care controlează etichetele produselor din supermarketuri. Această atitudine, care până mai acum câțiva ani putea părea bizară, este dovada faptului că raportul de încredere dintre consumator și producător se deteriorează. Această inversiune de tendință este o consecință naturală a constantei scăderi a calității nutriționale a produselor alimentare industriale și a creșterii contextuale a ingredientelor toxice din alimente. Consumatorii încep să înțeleagă că sănătatea noastră depinde în cea mai mare parte de o alimentație bună, al cărei nivel calitativ nu mai poate fi măsurat doar pe baza procentelor de calorii, grăsimi, carbohidrați și proteine.

Însă nu mai este suficient să citim etichetele, în primul rând pentru că sunt excesiv de sumare (ascund informații importante) și, în al doilea rând, pentru că producătorii înlocuiesc deseori numele substanțelor nedorite cu coduri numerice ori cu sinonime de neînțeles pentru public. Metale grele, OMG-uri (în Uniunea Europeană ingredientele OMG pot să nu fie menționate pe etichetă dacă există sub pragul de 0,9%)¹, pesticide și antibiotice sunt numai câteva dintre substanțele periculoase pe care le înghițăm în mod obișnuit odată cu hrana considerată sigură de normele europene, bazate pe criteriul așa-numitelor „doză zilnică acceptabilă“ (DZA) și „limită reziduală maximă“ (LRM). Produsele de origine animală (carne, ouă, lactate și brânzeturi) care provin de la animale hrănite cu furaje modificate genetic sau îngrijite cu medicamente care conțin sOMG nu au obligația etichetării² (în Italia aproape toată hrana distribuită animalelor se bazează deja pe produse modificate genetic de import).

Rata crescută de poluare ambientală și introducerea unor legi din ce în ce mai permissive cu privire la denaturarea integrității biologice a alimentelor, împreună cu folosirea masivă a substanțelor chimice toxice care, prin intermediul apei, al

pământului, al aerului și al forării, ajung să contamineze creșterea oricăror forme de viață sălbatică cu care vin în contact, au cauzat sporirea exponențială a incidenței numărului de patologii umane. Omul se află în vârful lanțului trofic, deci trebuie să se aștepte la efectul de bumerang, respectiv să se trezească în farfurie cu aceleași otrăvuri pe care el le-a împrăștiat în ecosistem prin intermediul industriei și agriculturii. Situația s-a deteriorat drastic pe parcursul timpului, fiindcă cele mai moderne procese de producție industrială recurg la orice fel de element chimic, de tratament, de rafinare, de iradiere (raze X, raze gamma și fascicule de electroni)³ și de manipulare genetică (OMG) pentru prelucrarea hranei.

Cea mai mare parte dintre oamenii de știință academicieni independenți, care au avut curajul să demaște pericolele din *junk food* produs de chinuitoarea cercetare pentru profit maxim, au trebuit să facă față represaliilor puternicului lobby agroalimentar. Unii dintre ei, cum este profesorul Árpád Pusztai (a cărui istorie va fi aprofundată în capitolul 3), și-au pierdut pe neașteptate prestigioasele funcții instituționale imediat după ce au publicat rezultatele incomode ale cercetărilor lor.⁴ Însă nimeni nu pare să sesizeze călușul științific pus cercetătorilor și ziariștilor de investigație când dau peste afacerile multinaționalelor, fiindcă industria preferă să nu îi înfrunte niciodată direct ca să nu fie dată în vileag. Obligația de a mușamaliza, de a dezminți și discredita orice afirmație incomodă pentru multinaționale este răsplătită pe statul de plată al unor subiecți (cercetători, experți, membri ai unor instituții, ziariști, asociații și site-uri specializate în dezinformare) care sunt prezentați publicului drept „vânători de gogomăni” sau experți absolut independenți și neutri.⁵ Cu toate acestea, numărul de consumatori care efectuează achiziții alimentare din ce în ce mai selective e în continuă creștere și industria știe foarte bine cât este de periculos pentru afacerea sa.

Cine face cercetarea științifică a produselor destinate pieței alimentare?

În imaginarul colectiv, fiecare nou ingredient alimentar, produs OMG sau pesticid destinat agriculturii, înainte de a fi aprobat drept sigur pentru distribuirea sa în comerț, este supus examinării atente a unor oameni de știință imparțiali, care nu au nicio legătură economică cu întreprinderile producătoare. În schimb, în realitate se întâmplă exact invers, având în vedere că atât americana FDA (Food and Drug Administration), cât și europeană EFSA (European Food Safety

Authority*), agențiile publice de control, se limitează să primească documentația științifică de siguranță furnizată chiar de industria alimentară producătoare. Acest lucru înseamnă practic că marile multinaționale sunt cele care plătesc salariile cercetătorilor „neutri“ care trebuie să ateste siguranța produselor lor și ne putem da seama cu ușurință cât de „imparțiale și obiective“ sunt, de fapt, aceste studii de verificare comisionate direct de industrie.⁶

Într-o epocă în care piața dictează legea parlamentelor, nimeni nu se mai poate preface că nu știe nimic despre puterea de influență reală exercitată de multinaționale asupra oricărui sector care le interesează. Lipsa prevederilor legislative cu privire la instrumente de control corespunzătoare asupra produselor de autorizat pentru introducerea în comerț comportă riscuri grave pentru sănătatea publică și pentru ambient. Cât de concrete sunt aceste riscuri a demonstrat comportamentul industriei din ultimele decenii, o istorie pe care marile trusturi media și manualele școlare nu au povestit-o niciodată.

Conduita scandaloasă a industriei

Sistemul actual de certificare științifică a siguranței alimentelor a supraviețuit practic neschimbat tuturor scandalurilor grave (vârful aisbergului) care i-au demonstrat, de mulți ani deja, totala lipsă de posibilitate de a te încrede în el. Adevărul despre cum industria își poate procura cu ușurință toată documentația necesară pentru a primi autorizația de vânzare a produselor toxice a ieșit la iveală în America, în îndepărtatul an 1976. În timpul unui control, inspectorii au descoperit felul în care cercetătorii finanțați de multinaționale reușiseră să ateste ca sigure zeci de pesticide (dintre care unele destinate produselor alimentare) și de notorii PCB (bifenil policlorurați) brevetate de Monsanto, substanțe foarte toxice și poluante⁷ cu multiple întrebuințări industriale (pesticide, vopseluri, lipiciuri, izolatori electrici etc.). Căutând amănunțit în arhivele laboratoarelor private ale Industrial Bio-Test Labs din Northbrooks, întreprinderea care condusesese studiile comisionate de Monsanto (lider mondial în producția de pesticide și de OMG, un gigant în industria de semințe), au descoperit tot felul de neregularități. Toată munca de cercetare incriminată se făcuse sub supravegherea lui Paul Wright (un toxicolog

⁶ <https://www.efsa.europa.eu/>

provenit din aceeași Monsanto), iar zeci de studii prezentau falsificări difuze și grave lipsuri ori imprecizii care permiteau ascunderea reală a toxicității produselor odată cu numărul enorm de cobai morți în timpul testelor.⁸

În 1977, la un an după ce a izbucnit scandalul, producția de PCB a fost definitiv interzisă în SUA, însă în timpul investigațiilor au ieșit la iveală și responsabilitățile organelor publice de control. De exemplu, FDA descoperise niveluri foarte ridicate de PCB în apa și peștii din Choccolocco Creek, în Alabama (unde se găseau sediile stabilimentelor PCB), dar nu luase niciun fel de măsuri. Populația locală continuase să pescuiască liniștită,⁹ în timp ce Joe Crockett, directorul tehnic al organului public pentru aprovizionarea cu apă a statului Alabama, se înțelese cu directorii de la Monsanto ca să păstreze secrete datele cu privire la poluare.¹⁰

Într-o comunicare adresată serviciului sanitar public, Monsanto declarase că nu știuse nimic despre pericolele legate de PCB, în timp ce chiar documentele sale interne le asociaseră cu boli ale ficatului, cu probleme ale pielii și chiar cu moartea lucrătorilor care luaseră contact în mai mare măsură cu aceste produse.¹¹ Tocmai din această cauză, responsabilul medical de la Monsanto ajunsese să le interzică angajaților să mănânce în incinta întreprinderii, motivând decizia cu faptul că PCB erau „compuși destul de toxici pentru ingestie și inhalare”.¹² Monsanto știa și că mulți dintre clienții ei foloseau PCB pe suprafața internă a containerelor de apă potabilă, a silozurilor și a grânelor destinate animalelor de crescătorie (contaminând astfel laptele vacilor hrănite din aceste depozite)¹³ și a piscinelor.¹⁴ În plus, un milion de livre* de PCB erau folosite anual pentru desenarea marcajelor stradale, iar într-o notă de la Monsanto se puteau citi următoarele: „Știm cu certitudine că, prin erodare și scurgere, totul ajunge în mediul înconjurător”.¹⁵ Cu toate acestea, Monsanto nu a avizat niciodată consumatorul despre pericolele pentru sănătate, căci, după cum a scris un purtător de cuvânt al întreprinderii într-un document din 1970: „Nu ne putem permite să pierdem nici măcar un singur dolar din afacere”.¹⁶

În 2002 Monsanto a fost condamnată pentru că a provocat deliberat un dezastru ambiental în orașelul Anniston (Alabama), unde mulți oameni au murit de cancer și de alte patologii foarte grave tocmai din cauza intoxicației cu PCB. În motivarea sentinței se poate citi: „Comportamentul Monsanto a depășit toate

* O livră (pound) este o unitate americană de măsură a greutateii și este egală cu cca 0,4536 kg.

limitele decenței, demonstrându-se crudă și intolerabilă pentru o societate civilă“. La o lună de la sentință, Agenția pentru Protecția Mediului (EPA), care se remarcase prin inerția ei față de Monsanto, a anunțat că semnase un acord cu Soluția (societatea care producea PCB sub licență Monsanto) pentru decontaminarea zonei. Era vorba însă despre un acord în favoarea multinaționalei, care l-a alarmat și pe senatorul de Alabama, Richard Shelby, un membru al comitetului însărcinat cu supravegherea agențiilor guvernamentale. Astfel s-a descoperit că Linda Fischer, numărul doi la EPA, era o fostă directoare de la Monsanto!¹⁷

În 2007, ziarul britanic *The Guardian* a revelat că, între anii 1965 și 1972, cea mai mare multinațională de otrăvuri s-a comportat ca la Anniston (poate chiar mai rău) în multe locații din Marea Britanie. După cum susține un raport guvernamental, în afară de PCB, Monsanto a mai și poluat grav mediul cu alte 66 de produse toxice care conțin notoriul Agent Portocaliu și dioxină.¹⁸

Prejudiciul ireversibil provocat de Monsanto mediului, lanțului alimentar și sănătății publice din toată lumea nu se reduce numai la micul oraș din Alabama. Cel care susține afirmația cu probe de laborator la îndemână este profesorul David Carpenter de la Universitatea Albany: „Cu toții avem în corp PCB, inclusiv urșii polari și pinguinii. În trecut, debarasarea de PCB se făcea în câteva depozite de deșeuri, însă, pe măsură ce a trecut timpul, au ajuns în aer și în apă, practic peste tot. De-acum toată planeta este contaminată cu PCB. Numeroase boli sunt cauzate de PCB; una pe care o cunoaștem cu toții este cancerul. PCB reduc funcțiile tiroidei, perturbă hormonii sexuali, iar femeile contaminate cu această substanță aduc pe lume copii cu coeficient de inteligență scăzut“.¹⁹ PCB au fost produși în asemenea cantitate și pentru un număr atât de mare de domenii de utilizare (de la adezivi la uleiuri pentru tratarea metalelor) încât acum este mult prea dificil să fie evitată contaminarea. Un studiu italian din 2006 a stabilit că, în prezent, moleculele de PCB se găsesc în apa, în aerul și în pământul tuturor țărilor industrializate din lume și că principala sursă de expunere a omului (90%) reprezintă alimentele, mai ales laptele, untul, ouăle și peștele.²⁰ PCB se acumulează mai ales în țesutul adipos (30–70%, dar rezidual și în piele, în ficat, în mușchi și în sistemul nervos).

După întâmplările grave din 1976 cărora le-a urmat istorica sentință de la Anniston cu privire la PCB, industria nu numai că nu și-a schimbat atitudinea rapace, dar, mai mult decât atât, și-a perfecționat tehnicile de manipulare științifică pentru a putea continua să vândă produse toxice.